

TERRA LIBERA

ČASOPIS HLÁSÍCÍ SE K TRADICI LAISSEZ FAIRE

duben 2001 / ročník 2

Ekonomie od A do Z (a mnohem více...)

Murray Rothbard: Ekonomie státních zásahů

Proč číst další knihu o ekonomii? Vždyť už tady všechno bylo. Nabídka, poptávka, rovnovážná cena. Pak následují tržní selhání: nedokonalá konkurence, externalita, veřejné statky. Příklad s majákem. Národní obrana jako čistý veřejný statek. No a pak jak to zařídit, aby všechno bylo náležitě „efektivní“ - veřejné rozpočty, daně atd. Jednou jsou zdůrazněni autoři, kteří obhajují státní manipulaci

agregátní nabídkou, podruhé ti, kteří své úsilí věnují správnému „nastavení“ agregátní poptávky. Občas se někdo odváží učinit velkou syntézu a názory všech skupin promíchá tak, že z textu už nikdo nepozná, kdo, co a proč říká. Samuelson, Mankiw, Holman, Dornbush, Barro - kdo by po přečtení těchto spisů toužil ještě po dalším. Žádné velké odlišnosti. Snad kromě toho, že Samuelsona v předmluvě chválil

Klaus a Mankiwa Mertlík. Tak co nového čekat od *nějakého* Rothbarda? Navíc je to Američan, takže zase budeme určitě číst o bušlech, sójových bobech a hráčích baseballu. Co nám může tento autor nabídnout?

Věřte, že velmi mnoho. Mnozí by řekli, že více než kdokoli jiný. Rozsáhlé dílo Murrayho Rothbarda je intelektuálním skvostem a kniha *Ekonomie státních zásahů* představuje dvě vrcholná díla z jeho mistrovského pera.

Murray Rothbard stál na ramenou velikána (svého učitele), kterým byl Ludwig von Mises. Mises je autorem pravděpodobně nejvýznamnějšího ekonomického díla ve XX. století, které je posledním komplexním pojednáním o ekonomii před nástupem samuelsonovské formalizace a matematizace - *Human Action*. A byl to právě Mises a po něm Rothbard, kteří osamoceně drželi praporek „zdravé“ ekonomické vědy od války do konce století. *Human*

Action a třísvazkové *Man, Economy, and State a Power and Market* byla v zásadě jediná dvě díla, která představovala ekonomii jako metodologicky smysluplně ukotvenou vědu, která se zabývá vlastnostmi a logickými vazbami mezi preferencemi lidí demonstrovány ve svobodné volbě na trhu. Tento přístup byl diametrálně odlišný od přístupu ekonomického *mainstreamu*. Důsledkům přístupu většinové ekonomické obce čelíme každým dnem: Učebnice makroekonomie nemají žádnou vazbu na mikroekonomii. Veřejné finance jsou vyučovány jako výčet státních zásahů a výdajových programů, které byly odhlasovány parlamenty. Vše se vyučuje bez vzájemné souvislosti a provázanosti a všechny texty jsou plné nepodložených etických (hodnotových) soudů typu „vláda musí zajistit...“, „centrální banka musí udržet...“, „daně musí pokrýt...“

Takovýto přístup ekonomii jako vědu zcela diskredituje. Jestli existuje někdo, kdo se celý život usilovně věnoval budování ekonomické teorie, která by byla přísně vědecká (hodnotově neutrální), a kdo byl zároveň schopen nacházet nemístné hodnotové soudy v pracích ostatních autorů, ukazovat na ně a vyvracet je z pohledu smysluplné etické teorie (protože „čistý“ ekonom se nemůže o etice vyjadřovat), pak je to Murray Rothbard. Ekonomie v jeho podání je přísně logickou, deduktivní vědou, která je vystavěna v podstatě na jednom jediném axiomu - „lidé jednají“. A protože žijící lidé jednají za všech okolností, musí také teorie o lidském jednání (tj. jak ji nazval Mises - *praxeologie*, jejíž nejrozpracovanější disciplínou je ekonomie) platit vždy a všude. Poznatky z mikroekonomie musí platit i tehdy, zabýváme-li se hospodářským cyklem, tzv. veřejná ekonomie musí být vystavěna na stejných základech jako

ekonomie zahraničního obchodu, vládní zásahy v oblasti daní i měnová opatření musejí vždy spolu souviset a všechny tyto dílčí předměty zkoumání musejí tvořit společně jeden provázaný systém poznání, ve kterém platí základní ekonomické zákony a kterým se zabývá hodnotově neutrální ekonomická věda.

Že tento pocit studentů ekonomie mnohdy nemají? Že to, co se vyučuje ve veřejných financích, nemá nic společného s tím, co se vyučuje v rámci zahraničního obchodu? Že se téměř nikdy nemluví o ekonomické metodě a limitech ekonomické vědy? Že jsou ekonomické učebnice plné výtětů funkcí a úkolů vlády a centrální banky bez uvedení uspokojivých důvodů? Že se málokdy hledají odpovědi na otázky „proč“? Proč centrální banka? Proč progresivní zdanění? Proč, když neexistuje dokonalá konkurence, ji má zajišťovat Úřad na ochranu hospodářské soutěže?... Ano, a právě proto je třeba číst Rothbarda!

Nic z toho, co většinou studentům ve standardních učebních textech vadí, nelze v Rothbardovi najít. Rothbard je jiný - nevšední, logický, důsledný. Nikde jinde nelze najít tak do důsledku domyšlené argumenty. Nikde jinde nelze najít tak zdrucující kritiku zdánlivých všeobecně přijímaných pravd. Jen důkladným studiem a přemýšlením je možné pochopit destruktivní vliv státních zásahů a harmonické fungování svobodné společnosti založené na dobrovolné spolupráci mezi lidmi - svobodném trhu - která se nachází v centru zájmu rakouské školy. Jen přemýšlením nad nevšedními otázkami je možné vymánit se z vlivu vsudypřítomné politiky a politicky deformovaného myšlení a snít tak o lepším mechanismu fungování společnosti. To, co je dnes nepředstavitelné a politicky neprůchodné, může být zítra skutečností. Kompaktnost a logická důslednost argumentů by měla být pro každého přemýšlivého a pravdu hledajícího člověka imperativem. Na kompromisy je čas po vstupu do politiky. Nyní je čas začít číst skvělé dílo Murrayho Rothbarda, knihu, kterou právě v těchto dnech vydává Liberální institut.

Josef Šíma

O státu, aneb jak vésti rozum za hranice mýtů

David Lipka

filosof: Buď pozdraven, poutníku! Kam směřují tvé kroky, smím-li se tázat?

poutník: I ty buď zdrav, člověče. Sám již ani nevím, kam mě cesty vedou.

f: Tvé putování nemá žádný cíl?

p: Snad. Hledal jsem místo, o němž jsem mnoho slyšel. *Terra Libera*, jak vznešeně zní to jméno. Teď nicméně zdá se mi, že bloudím.

f: Celé lidstvo odpradávná bloudí hledajíc cestu do oné vytoužené země. I dnes většinu je souzeno daleko zůstat před jejími hranami. Nikoli však tobě, milý příteli, buď vítán.

p: Zdráhám se uvěřit, že to není sen a že opravdu usmálo se na mne štěstí. Mluvíš-li pravdu, pak stojíš přede mnou ten, koho hledám.

f: Nic než pravdu! Jen pochybuji, že tvůj úsudek se nezmylil. Nestává se často, aby z cizích krajín přicházeli za mnou lidé. Mají nás libertány spíše za blázny.

p: Jaká pošetilost! Pouze ty mne můžeš zbavit břemene, které jako balvan tíží mou mysl.

f: Lichotíš mi.

p: Ne, ne. Předchází tě pověst člověka z nejbystřejších.

f: Začínám být nespůj. Cožpak velcí mužové tvé země netěší se obecnému uznání.

p: Určitě ano! A zaslouženě, neboť jsou mnohých věcí znalí. Já však u nich přesto nepochodil.

f: Jak je to možné?

p: Abych pravdu řekl, mé otázky považovali za tak hloupé, že odmítli plýtvat svým drahocenným časem.

f: Tak se již nermuť a pověz mi, co tě trápí.

p: Vynasnažím se být co nejstručnější. Již od útlého mládí mnoho krásných slov o důstojnosti člověka, o jeho právech, vlastnictví a o svobodě jsem četl u velkých mistrů a byl bych přísahal, že pravda nemůže být na světě jiná.

f: Pokračuj.

p: Pak ale v jedné při byl jsem nucen přiznat, že nelze tyto myšlenky hájit až do úplného konce. Že lpění na nich by přineslo boj a násilí, což žádný ctnostný člověk nemůže obhajovat.

f: Zajisté ne.

p: A není snad nad slunce jasnější, že pravdou nemůže být něco, co někdy platí a jindy neplatí?

f: Tak jest.

p: Pak musíme zavrhnout všechny povídky o svobodě a právech a připustit, že pravdu mají ti, kdo říkají, že to nejsou nic než pověry z dávno minulých časů, které v dnešním světě již nemají co pohledávat.

f: Zadrž, drahý příteli, ještě jsi mi neřekl, oč se v té při vlastně jednalo.

p: Ano, hned to napravím. Spor se vedl o tom, zda má či nemá někdo právo lidem přikazovat, co musejí dělat, a naopak zakazovat, co činit nesmějí.

f: Tvrdil jsi, soudím, že každý má právo jednat jakkoli, neohrožuje-li stejné

právo někoho jiného.

p: Ano. Myslel jsem, že mohu nakládat se svým tělem a majetkem, jak já uznám za vhodné a nechť tak činí i všichni ostatní. Potom mne ale tíha argumentů donutila připustit, že tomu tak vždy není. Vždyť musí existovat někdo, kdo bude chránit můj majetek a chytat zloděje.

f: Žijí jistě mezi námi lidé, kteří nectí práva ostatních a proti násilí je třeba se bránit. Jen nerozumím, v čem shledáváš rozpor?

p: Aby někdo mohl takto sloužit, musí být obdařen mocí nad majetkem ostatních. Nelze po něm žádat, aby tak činil jen z dobré vůle.

f: Tvrdíš proto, že musí existovat stát, který vybírá pod pohrůzkou násilí daně?

p: Máš naprostou pravdu, i když formulace mého soka nebyla tak příkrá. Tak jako tak, v oné při jsem musel uznat porážku. Bez státu se neobejdeme a stát, zdá se mi, neobejde se na oplátku bez popření vlastnických práv. Tak teď už víš, co mne tíží.

f: Říkáš tedy, pochopil-li jsem tě správně, že bez donucení ze strany státu by občané nemohli žít v pokoji a míru.

p: To jsem musel přiznat.

f: Znamená to též, že bez státu zavládl by chaos, sousedé k sobě chovali by se jako vlci a právo by bylo na straně silnějšího?

p: To mne právě rmoutí.

f: Pověz mi, co brání tomu dnes, aby rozhodoval, kdo je silnější?

p: Zajisté stát. Ten zajistí spravedlnost, vždyť ho také spravují všichni občané. Říkáme mu proto demokratický.

f: Nevyplývá z povahy tvého státu, že většina lidí si přeje ochranu svých práv, aniž by je k tomu někdo nutil.

p: Ano, myslím že ano. Když o všem podstatném rozhoduje většina a ochrana práv je u nás zajištěna, zdá se mi, že většina si takovou ochranu přeje.

f: Když si přeješ něco, co vlastní někdo jiný, co uděláš?

p: Někdy máš opravdu zvláštní otázky. Když to bude na prodej, půjdu si to koupit.

f: Jestliže tedy nejsi schopen si potřebné bezpečí a jistotu zajistit sám, půjdeš si tuto službu od někoho koupit?

p: Nevidím důvod proč ne.

f: Jsi tudíž ochoten za takové služby dobrovolně platit?

p: Já ano a podle toho, co jsme říkali, i většina mých spoluobčanů.

f: A co zloději, kteří majetek ostatních neuznávají, má ctnostný člověk právo okrádat je pod záminkou toho, že je bude chránit?

p: Ačkoli jsou to parazité, přesto k tomu nevidím důvod. Choval bych se přeci jako oni.

f: Jsou ale i tací, kdo práva ostatních uznávají a přeci takovou ochranu nepotřebují, protože se cítí dostatečně silní.

p: Znáš takové lidi.

f: Je přípustné nutit je, aby přispívali na něco, co nechtějí a nevyužívají?

p: Ne.

f: A co když si každý představuje svou ochranu jinak?

p: I to se může stát.

f: Musíme proto pod hrozbou násilí na ně naléhat, aby souhlasili zrovna s naší ochranou?

p: Zní to velmi rozporně, pořád ale nevím, kam míříš.

f: Nebylo by možné, aby si každý vybral, jaký druh ochrany pro něj bude nejlepší?

p: Skoro to tak vypadá. Každý ať si opatří takovou ochranu, jaká nejlépe splňuje jeho očekávání.

f: Jako u jakéhokoli jiného zboží.

p: Proč ne. Neznamená to ale náhodou, že každý by mohl mít svého strážce nebo soudce? Bůh nás ochraňuj před tím zmatkem!

f: Na začátku jsi mi říkal, že vlastnictví a svoboda se ti jevíly nezpochybnitelné.

p: Na tom trvám.

f: Můžeš tedy chránit svůj majetek způsobem, jaký uznáš za vhodný, když k tomu nepoužiješ majetek, který bys násilím získal od někoho jiného?

p: Ano. Přesto ale mi nahání strach představa, že každý by žil sám ve svém domě a nemohl by jej nikdy opustit, protože jen tam si může být jist svým životem a majetkem.

f: A nejen tobě!

p: Jak říkáš, nejen mně. Mám spoustu přátel a všichni smýšlíme stejně.

f: Jsou, na druhou stranu, i lidé, s nimiž by ses nikdy setkat nechtěl?

p: I tací se najdou.

f: Zmiňoval jsi, že tvoji přátelé, a máš jich, jak věřím, velké množství, mají na věc stejný názor jako ty.

p: Bezpochyby.

f: Dohodl by ses s přáteli, že budete mít stejné strážce a společného soudce, není-liž pravda?

p: A bylo by nás více, než si myslíš.

f: Jestli mě paměť neklame, říkal jsi, že bys byl ochoten za takovou službu platit.

p: A moji přátelé též.

f: Nutili byste i lidi, se kterými se nikdy nechcete setkat, aby přispěli na vaši ochranu a přispěli byste vy na ochranu jejich majetku?

p: Nikoho bychom nenutili, ale kdyby se chtěl někdo přidat a toužil dodržovat naše pravidla, nebyli bychom zřejmě proti.

f: A takových společenstev by vzniklo více.

p: Zdá se mi to pravděpodobné.

f: A ty se mi zdáš velmi unavený, drahý cizince. Zanechme těch úvah a pojďme se občerstvit, i zítra je den.

p: Jsi velmi šlechetný, ale přál bych si ještě pokračovat. Má zvědavost je silnější než má únava a ty jsi mi doposud nevysvětlil, proč by soudce nerozhodoval ve prospěch silnějších nebo bohatších.

f: Teď jsi říkal, že lidé si přejí bezpečí a spravedlnost.

p: Vím, paměť mi zatím slouží dobře.
 f: Je to tedy právě nestrannost, za co bys byl u soudu ochoten platit?
 p: Nepochybně.
 f: Kdybys o nějakém soudci věděl, že není nestranný, nezdráhal by ses platit za jeho služby?
 p: Takovému člověku bych neplatil, to by postrádalo smysl. Vybrali bychom si někoho poctivého.
 f: A kdyby ti přesto ten člověk připadal jako podvodník?
 p: Nepřesvědčil-li bych o tom ostatní, asi bych se musel s přáteli rozloučit a odejít.
 f: Měl bys tu možnost.
 p: Zní to vše tak jasně. Přesto mi ale pověz, co kdyby se jedno společenství rozhodlo napadnout společenství jiné, kdo by je rozsoudil.
 f: A jak se mají věci dnes?
 p: Dnes přeci nejsou žádná společenství. Nad vším bdí svým ostražitým zrakem stát.

f: Stát však není pouze jeden.
 p: Není. A, už rozumím. Ty naznačuješ, že dnes mezi státy se věci mají podobně, jako by se měly mezi různými společenstvími.
 f: A vedou státy mezi sebou války?
 p: Nebývá to dnes již tak časté, přesto to nelze vyloučit.
 f: Proč se takové války vedou?
 p: Snad že někdo chce se připojit k jinému státu a někdo jiný zase odtrhnout. Nepřemýšlel jsem nad tím.
 f: Máš úplnou pravdu, bývají to takové důvody. A vzpomeň si, před chvílí jsi souhlasil, že bys nebyl proti, kdyby chtěl se někdo připojit k společenství tvých přátel.
 p: Ne kdyby přicházel s dobrými úmysly.
 f: A kdyby někdo z tvých přátel rozhodl se jít svou vlastní cestou?
 p: Byla by to pro mě ztráta, ale mnoho bych s tím asi nenadělal.

f: Nenapadlo by tě zabavit část majetku všech tvých přátel a poté zpustošit majetek tvého bývalého přítele i jeho nových přátel?
 p: Nikdy by mě to nenapadlo! A i kdyby, pochybuji, že by si to přátelé nechali líbit.
 f: Tak vidíš, milý brachu, vzdal ses příliž brzy v oné při.
 p: Máš pravdu, chybil jsem, na svou omluvu smím snad říci, že všichni tehdy stáli proti mně. Proto jsem asi podlehl tomu mýtu. Teď vidím, že stát je spíše nepřítel než ochránce našich práv. Jedno mi přesto stále uniká. Proč, když vše se jeví tak jasné, i dnes jen málokdo je těm myšlenkám nakloněn?
 f: Bůh ví. Snad chybí jim odvaha vésti rozum až za hranice mýtů. Netrap se však již tím, alespoň ne pro tuto chvíli, dnes večer jsi mým hostem! ■

U nás v Kocourkově Tentokrát o bezvýznamné, neškodné, nezajímavé, ale o smutnější regulaci.

V červnovém čísle TL jsem upozorňoval na absurdní pravidla, podle kterých byl výdej některých léků obsahujících pseudofedrin vázán na lékařský předpis, zatímco jiné - naprosto stejné - zůstávaly volné. Opatření bylo nedávno zrušeno (po velmi krátké době platnosti), ale nezdá se, že by se tak stalo po hlubokém zamyšlení, neboť nová pravidla svoji absurditou již začínají přesahovat vše, na co jsme zvyklí. Poprvé se totiž dotkly jednoho z nejstarších, nejznámějších a nejpoužívanějších léků vůbec.

Když Edmund Stone v roce 1763 informoval Britskou královskou společnost o účincích prášku z vrbové kůry na snižování horečky, určitě netušil, že stojí u jednoho z největších objevů v historii farmacie. Kyselina acetylsalicylová byla potom syntetizována v roce 1853 a od roku 1899 je široce používána jako léčivo. Její nejstarší komerční název - Aspirin - byl odvozen z německého názvu *acetylspirsäure*. Pro své široké účinky a bezpečnost se stal patrně nejpopulárnějším lékem vůbec. Lehká intoxikace touto látkou začíná až při koncentraci salicylátového aniontu v krevní plazmě 0,5 g/l, což odpovídá gramům, možná až desítkám gramů, spolykané účinné látky. Řada drogistických přípravků je zhruba stejně toxická. O jiných léčích ani nemluvě. Volání po větší regulaci prodeje léků s touto účinnou látkou (např. Acylpyrin, Aspirin, Anopyrin) je tedy téměř nulové. Naopak. Před několika lety byly málem uvolněny z lékáren pro zcela volný prodej. Po „statečném“ boji v parlamentu se však jistě zájmové skupině podařilo toto „nebezpečí“ odvrátit.

O to překvapivější je, že v současné době lze bez předpisu zakoupit jak půlgramový Acylpyrin tak i Anopyrin 400. Přípravky Anopyrin 100 a Anopyrin 30 jsou však vázány na předpis. Číslo za názvem opravdu udává obsah kyseliny acetylsalicylové v miligramech. Zrak vás skutečně nešálí. Preskripce je vyžadována u léků s menším obsahem, naopak ty s větším jsou prodejné volně.

Na důvod tohoto opatření se asi můžete někde zeptat. Já osobně bych hledal vysvětlení v blbosti. Jak jsem se totiž zmiňoval, kyselina acetylsalicylová má široké použití. Většina lidí ji používá nárazově jako analgetikum či antipyretikum. Existují však i pacienti, kteří ji musí brát řádově delší dobu například kvůli jejímu působení na krevní destičky. Tito pacienti však většinou užívají mnohem menší dávky. Proto podle mého názoru došlo k tomu, že Anopyrin 100 a 30 byly zařazeny mezi léky působící na hemostázu, zatímco Anopyrin 400 byl ponechán ve stejné kategorii jako Acylpyrin, tedy mezi analgetiky. (Tento názor podporuje skutečnost, že Anopyrin 400 má v elektronické databázi léků, takzvaném AISLPu, jiný skupinový kód než Anopyriny 100 a 30). Vedoucím hlavám české lékové politiky bych proto rád vzkázal, že chemické látky jsou definovány svou strukturou (což se nakonec stejně jako ostatní učili v prvním ročníku na farmaceutické fakultě). Nikoliv původem či úředními kritérii. A když Paracelsus podal svoji slavnou definici jedu, nemyslel to tak, že vyšší dávky mohou být méně škodlivé než nižší (i když v době prosperující homeopatie je možné už asi úplně všechno).

Právě popsané regulační opatření není pro nikoho nebezpečné, tím méně letální. To rozhodně uznávám. Anopyrin 400 si prostě můžete nalámat na malé kousičky, což vám asi i doporučí v lékárně (potom ale ztrácí smysl, že stát dohlíží na přesnou hmotnost léku udanou výrobcem).

Opatření však patří do kategorie drobného obtěžování ze strany státu, které známé z každodenního života. Dokonce si myslím, že je jednou z jeho nejlepších ukázek. Kombinované působení těchto drobných obtěžování pak způsobuje symptomy společenského onemocnění, které nejznámější český pacient nazval *blbá nálada* (odborně *affectus stupiditus*). Problém je, že prognóza tohoto onemocnění je zatím krajně nejasná...

Michael Volný

Solut@on®
internet na vaší straně

Internet Vám pomůže
zvítězit.

My Vám pomůžeme
s Internetem.

Provozovna společnosti:
Na Křivíně 1, 140 00 Praha 4

Telefon: 61 00 94 00
Paegas +420-605-229389
Eurotel +420-602-767756
Fax: 61 00 94 24
E-mail: info@2s.cz
http://www.2s.cz

Předplatné TL na rok 2001

*Jak se stát každý měsíc součástí
TERRA LIBERA?*

*Předplaťte si zaslání časopisu
TERRA LIBERA.*

Předplatné časopisu TERRA LIBERA na rok 2001 v tištěné podobě doručené na libovolnou adresu v ČR získá ten, kdo uhradí alespoň 0,375 g zlata nebo 150 Kč jedním z následujících způsobů:

- 1) zaplacením v systému e-gold na účet 131844
- 2) platbou v hotovosti na kontaktní adrese TL
- 3) poukázáním daru LI na účet 559461/5100

TERRA LIBERA

je vydávána společností TERRA LIBERA.

Kontaktní adresa:

TL, c/o Liberální institut,
Spálená 51, 110 00 Praha 1
E-mail: TL@libinst.cz

Její vydávání není povoleno
ani schváleno
žádnou státní institucí.

Jedním z termínů, který by měl vždy dráždit uši všech liberálně smýšlejících lidí, je daňový dumping. Jeho frekvence se několikanásobně zvýšila v posledních letech, zvláště poté, co si některé vlády uvědomily, že snižování daní vede k prosperitě. Například irská ekonomická expanze, která je mocně podporována právě snižováním daní, působí na úředníky Evropské unie jako rudý hadr na býka. Vlády jiných zemí jsou totiž nuceny reagovat podobně, pokud nechcejí riskovat, že jimi spravované země opustí lidé, kteří přispívají největším dílem na daňové příjmy státu. Jak ale tuto situaci popisuje termín *daňový dumping*?

Vydeme-li ze samotné definice pojmu *dumping*, který nám nabízí běžný slovník cizích slov, pak zjistíme, že se „jedná o jeden z prostředků konkurenčního boje spočívající v tom, že se zboží prodává za nižší cenu, než je cena výrobní...“ Jinými slovy, o dumpingu můžeme hovořit tehdy, jsou-li výrobky či služby prodávány za ceny nižší než minimální náklady nezbytné na jejich vyprodukování. Zkusme tedy k takovéto definici přidat adjektivum *daňový*.

Daně jsou tedy v tomto smyslu cenou, kterou platíme za služby, které nám poskytuje stát. (Odhlédněme v tuto chvíli od toho, že o mnohé z těchto „služeb“ vůbec nemáme zájem, nikdy bychom za ně nebyli ochotni zaplatit, a že daně proto ve skutečnosti obdobou ceny za statek na trhu nejsou.) Dle dané definice to tedy znamená, že vzhledem k určitému objemu služeb poskytovaných státem existuje určitá ne-

zbytná minimální míra zdanění, při jejímž nedodržení jsou tyto služby poskytovány pod „výrobními náklady“. Samotná definice je tak učiněno zadost, zdravému rozumu však nikoliv. V myslí se totiž nezbytně vynoří dvě základní otázky. První, zcela zásadní otázkou je, zda může existovat nezbytně nutná míra zdanění. Na ní navazuje otázka druhá, která poněkud zavání žertem: Je daňová zátěž v některých zemích na úrovni „minimálních nákladů“, neboli není možné poskytovat služby státu s nižšími náklady (tj. efektivněji) než nyní? Odpovědí na tento sporný bod má smysl zabývat se pouze tehdy, pokud připustíme kladnou odpověď na první otázku.

Výkon jakýchkoliv aktivit státu s sebou bezpochyby nese nějaké náklady. Proto je možné vzhledem ke každému konkrétnímu objemu těchto aktivit nalézt určitou minimální potřebnou míru zdanění, jehož výnos by náklady spojené s daným objemem těchto aktivit pokryl. A tak se zdá, že jakási „nezbytně nutná míra zdanění“ skutečně existuje. Problémem ovšem je, že jsme doposud považovali daně za obdobu ceny, kterou platíme za statky na trhu. Základním nedostatkem tohoto přirovnání je skutečnost, že na trhu si člověk může vybrat, zda si určitý statek za danou cenu koupí či nikoliv. Daň je naproti tomu od poskytované služby zcela oddělena. A tak ve chvíli, kdy se oprostíme od výše uvedené analogie, zjistíme, že zdanění představuje ve skutečnosti násilný akt státu vůči lidem. (Na konci března si tento prostý fakt uvědomuje náhle více lidí než obvy-

kle.) Z termínu „nezbytně nutná míra zdanění“ potom vyplývá, že existuje určitá nezbytně nutná úroveň násilí ve společnosti, jejíž nedodržení je *špatné*. Za škodlivý dumping je pak tedy označován prostý fakt, že se najdou vlády, které používají proti svým občanům *méně* násilí než ostatní vlády. Je na tom však něco zavrženého?

I kdybychom však připustili, že některé funkce státu jsou nezbytné a k jejich zajištění je tím pádem potřebná jistá míra zdanění (což je nutné, aby vůbec mělo smysl hledat odpověď na druhou otázku), není ani potom smysluplnost pojmu daňový dumping obhájena. Znáte snad někoho, kdo by byl přesvědčen o tom, že stát nemůže s daňovými příjmy nakládat efektivněji? Snad i ti největší příznivci státu uznávají, že stát při výkonu svých aktivit plýtvá. Potom však ze skutečnosti, že jedna vláda provádí stejný objem aktivit jako ostatní vlády, ale vybírá za tímto účelem méně daní, nevyplývá, že daný stát tyto „služby“ prodává pod cenou, tj. že provádí dumping. Taková skutečnost je daleko spíše příkladem kvalitnějšího vládnutí, které by mělo být pochváleno.

Používání termínu daňový dumping vede k tomu, že si lidé spojují s nižšími daněmi cosi pejorativního, co se snad ani neluší po politických požadavcích. Přispívá tak k sémantickému zmatku, z něhož těží politici tím, že tento termín používají jako „vědecké“ ospravedlnění svých snah o daňovou harmonizaci.

Michal Uryč-Gazda

Legislativní okénko

 aneb co nám parlament uzákonil, vláda nařídila a ministerstva vyhlásila

Statistika v rukou plánovačů

Stydně je člověku opakovat stará témata, ale na druhou stranu naše legislativa nám mlčet nedovoluje. Již dříve jsme pojednali o tom, jak se nám v nařízení vlády odrazila obtížná problematika podpory na mléko pro naše nejmladší. Nemůžeme proto pominout, že nám vláda, věrna svému programovému prohlášení, pro tuto podporu připravila zlepšenou právní úpravu a i zde jsme se tak dočkali toho, po čem všichni praheme, tedy dočkali jsme se „pevného legislativního rámce“. Podívejme se na něj zblízka.

Jde o nařízení vlády č. 91/2001 Sb. Již jeho název je pro svou epickou síř a délku necitovatelný a tak nám postačí legislativní zkratka „o podpoře zvýšení spotřeby vybraných mléčných výrobků žáků“.

Perlou naší legislativy je zde již § 1 odst. 2. Každý žák základní školy, speciální školy a pomocné školy má podle něj právo na mléko. Giganti naší legislativy, toužící zapsat se do dějin i jako ústavoměnci, tak hodili rukavici právním teoretikům. Vláda zde nařizuje, že určitý okruh osob má nové právo, právo na mléko. Po právu na práci, na vzdělání a bůhví na co ještě, je to opravdu vynikající kousek. Nicméně to

necháme opravdu teoretikům, třeba vymyslí, že by se měla změnit Listina.

Zaujme nás už další ustanovení - § 2. Žáček (nebo jeho zákonný zástupce?) si totiž může vybrat, jak své právo realizuje. Podle odstavce 1 má možnost volit mezi mlíčkem normálním, mlíčkem jogurtovým, jogurtem nebo smetánkem. Vedle návyku na podporu od základní školy tak žák získává samostatnost v myšlení, může se svobodně rozhodovat jakou formu státní podpory zvolí. Dokonce podle ustanovení písmena e) může možnosti kombinovat! Pozor, nepřijde si tak filuta na dvojnásobnou dávku? Ne, je to dobře legislativně ošetřeno a muselo to dát těm chlapičkům, ministrům, dost práce než tohle vymysleli. Balení totiž musí být podle § 2 odst. 2 vždy v polovině váhy, na kterou může žák uplatnit právo na mléko. Balírný si přijdou na své a ještě to umožňuje kombinovat dvě balení a přitom se tak nedostane dvojnásobného rozsahu práva. Takže třeba 80g smetánku a 250g jogurtového mléka je v pořádku. Ne však 500ml mléka a 300g jogurtu, to by bylo protiprávní.

No, a kdopak si to tedy shrábne vlastně penízky? Samozřejmě - výrobci mléka. Ale

nemají to lehké, nezavídíme jim. Musí především uzavřít smlouvy o dodávkách mléčných výrobků se školami. Školy se musí smluvně zavázat, že dodrží vládní nařízení a prodej mléka žákům uskuteční podle cen a podmínek stanovených vládou.

Pak musí výrobce vyplnit žádost. Jsou toho tři strany a jedno čestné prohlášení. První strana žádosti má 57 kolonek a tak to pokračuje, přes křížové tabulky, až je z toho bratru na 250 údajů. Tečkou je právě vzor čestného prohlášení v němž se prohlašuje něco jiného, než požaduje nařízení vlády, ale ono zase není tak úplně jasné, co se má podle nařízení vlastně prohlásit, a tak se to příště opraví.

Jistě by Vás zajímalo, jaké mléčné výrobky mají stát a jeho ministři nejraději. Jsou to smetánky, na ně je podpora nejvyšší a to 25 Kč na 1 kg. A aby bylo jasno, co se rozumí pod pojmem „smetánek“, hned je zde odkaz na vyhlášku č. 328/1997 Sb., která tento pojem definuje v § 3 odst. 12 a v několika připojených tabulkách o fyzikálních a chemických vlastnostech smetánek. Dobře nám to za naše peníze funguje!

JUDr. Miroslav SYLLA, advokát